

De vaste commissie voor Financiën heeft op 27 oktober 2016 een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Staatssecretaris van Financiën over zijn brief van 20 september 2016 over coöperaties en dividendbelasting (Kamerstuk 25 087, nr. 131).

De voorzitter van de commissie,
Duisenberg

De griffier van de commissie,
Berck

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de VVD

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de brief over coöperaties en dividendbelasting, maar hebben daarover nog een aantal vragen.

Nederland heeft een traditie als het gaat om coöperaties. De leden van de fractie van de VVD koesteren die traditie. Coöperaties zorgen ook voor veel werkgelegenheid in Nederland. De leden van de VVD-fractie willen daarom ook absoluut niet dat coöperaties met reële activiteiten in Nederland worden geraakt door het voorliggende voorstel. Kan de Staatssecretaris dat garanderen? Zo nee, waarom niet?

De leden van de VVD-fractie lezen dat er momenteel ongeveer 9.500 actieve coöperaties zijn. Hoeveel van deze actieve coöperaties gaan geraakt worden door het voorstel?

Ongeveer 2.000 coöperaties worden gebruikt als houdstercoöperaties in een internationale structuur. Over wat voor type bedrijven c.q. werkgelegenheid gaat het dan? In hoeveel van deze 2.000 coöperaties gaat het om coöperaties met een reële functie, zoals bedoeld in de Wet op de dividendbelasting? Hoeveel arbeidsplaatsen zijn er bij de 2.000 coöperaties? Wat zijn de gevolgen voor deze 2.000 coöperaties van het voorliggende voorstel? Wat zijn de gevolgen voor de werkgelegenheid? Wat zijn de gevolgen voor het (fiscale) vestigingsklimaat?

In situaties met niet-verdragslanden ligt het gebruik van de coöperatie anders, zo stelt de Staatssecretaris. In die gevallen kan van misbruik sprake zijn, volgens de Staatssecretaris. Waarom is dat het geval? In hoeveel gevallen gaat het om misbruik en in hoeveel gevallen niet?

Het kabinet is voornemens om de houdstercoöperatie inhoudingsplichtig te maken voor de dividendbelasting. De vraag is waar je het onderscheid legt tussen de houdstercoöperatie en de coöperatie met een reële functie? Hoe kan dit onderscheid op een goede manier worden gemaakt? In hoeverre komt er straks ook een tegenbewijsregeling? Dit zouden de leden van de fractie van de VVD namelijk wel gewenst vinden.

De leden van de VVD-fractie vinden het goed dat het kabinet naar aanleiding van de situatie met coöperaties ook breder gekeken heeft naar de heffing van belasting op uitgaande dividenden. Deze leden zijn voorstander van het in ieder geval uitbreiden van de inhoudingsvrijstelling voor deelnemingsdividenden in ondernemingsstructuren naar deelnemingsverhoudingen waarbij de moedermaatschappij is gevestigd in een land waarmee Nederland een belastingverdrag heeft gesloten. Dat is een logische stap. Nederland volgt hierin het voorbeeld van landen als België en Denemarken.

De ondernemingstoets lijkt hier in het voorstel te worden ingeruild voor enkel een verdragstoets en daarmee zijn alle situaties waarbij door ondernemers vanuit niet-verdragslanden wordt geïnvesteerd in de coöperaties straks aan dividendbelasting onderworpen, tenzij deze coöperatie geen houdercoöperatie is. Welke gevolgen heeft dit voor investeerders die nu een coöperatie hebben als platform om in en via Nederland te investeren?

Waarom is het voorstel niet zo geformuleerd dat alle binnenlandse en buitenlandse ondernemers(vennootschappen) die 5% of een groter belang houden in een coöperatie/NV/BV vrijgesteld zijn van dividendbelasting, tenzij er sprake is van misbruik? In de buitenlands AB-bepaling uit de wet op de vennootschapsbelasting zit immers al een anti-misbruik bepaling voor gevallen waarbij buitenlandse aandeelhouders niet zomaar hun belangen kunnen bundelen om gebruik te maken van de vrijstelling.

Een coöperatie met een reële functie blijft sowieso vrijgesteld van de dividendbelasting. En dat is terecht volgens de leden van de VVD-fractie. Maar waarom wordt er dan niet ook voor gekozen een BV of NV met eenzelfde reële functie ook vrij te stellen van de dividendbelasting ongeacht waar de aandeelhouders zijn gevestigd?

Waarom wordt er niet alleen maar dividendbelasting geheven in die gevallen dat sprake is van een eindheffing in andere gevallen niet? Dan hoef je alleen nog te heffen van buitenlandse beleggers met een belang onder de 5%. In alle andere gevallen is er immers per definitie hetzij slechts sprake van een voorheffing en moet de dividendbelasting hetzij worden verrekend dan wel worden teruggeven. Dan wel wordt in het voorstel geen dividendbelasting meer geheven. Wat zou de (netto) budgettaire impact daarvan zijn?

Waarom wordt de dividendbelasting niet gewoon in zijn totaliteit afgeschaft, zoals in het Verenigd Koninkrijk? Hoeveel zou dat kosten, netto, na rekening te houden met het feit dat dividendbelasting meestal slechts een voorheffing is? In welke EU-landen wordt wel en in welke niet dividendbelasting geheven?

De leden van de VVD-fractie lezen dat er overleg is geweest met de Nationale Coöperatieve Raad (NCR). De NCR steunt de aanpak tegen oneigenlijk gebruik van de coöperatie onder de voorwaarde dat de belastingdruk voor het reële coöperaties bedrijfsleven niet toeneemt en het uitgangspunt dat de administratieve lasten niet mogen toenemen. Dit is volgens de leden van de fractie van de VVD een zeer terechte voorwaarde en uitgangspunt. Is met dit voorstel hieraan voldaan volgens de NCR? De leden van de VVD-fractie vinden het een absolute voorwaarde dat de NCR bij de verdere uitwerking van het voorstel wordt betrokken.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PvdA

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris aangaande de dividendbelastingplicht voor coöperaties en andere vennootschappen. De leden van de PvdA-fractie kunnen zich op hoofdlijnen vinden in het uitgangspunt en de randvoorwaarde die zijn gesteld door het kabinet. Dividendbelasting behoort niet geheven te worden in een keten van actieve ondernemingen. Nederland mag echter niet fungeren als tussenschakel om dividendbelasting te ontwijken. De leden van de PvdA-fractie stellen vast dat de coöperatie daar wel veelvuldig voor wordt gebruikt. Het is dan ook geen wonder dat de Europese Commissie hierop aanslaat, en Nederland terecht dwingt om een zuiverder beleid te voeren. Welke termijn heeft de Europese Commissie aan Nederland gegeven om een einde te maken aan het oneigenlijke gebruik van de coöperatie? Wat kan Nederland in de uitvoeringspraktijk vooruitlopend op wetswijzigingen al doen, bijvoorbeeld door geen rulings meer af te geven op structuren waarbij een coöperatie wordt gebruikt in niet-ondernemingsstructuren?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de brief twee voornemens bevat. Enerzijds het bestrijden van oneigenlijk gebruik van de coöperatie, en anderzijds juist het beperken van de dividendbelasting voor BV's en NV's. Waarom is er pas na druk vanuit de Europese Commissie besloten om na te denken over een eerlijker stelsel? Zijn er nog andere varianten overwogen? Waarom wordt er niet voor gekozen om simpelweg de coöperatie net zo te behandelen als de BV en de NV? Wordt de term «houdstercoöperatie» straks wettelijk vastgelegd, en in hoeverre valt om deze term heen te structureren?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat in actieve structuren, de Nederlandse dividendbelasting niet meer van toepassing zal zijn, klopt deze constatering? Wat betekent dit voor de onderhandelingspositie van Nederland bij verdragsonderhandelingen met landen die wel een dividendbelasting kennen, zoals China? Klopt het dat dit altijd een van de belangrijkste redenen was om de dividendbelasting te handhaven? Waarom kan nu zo makkelijk van dat standpunt af worden gestapt? Hoe verhouden de voorstellen zich met de Antillen? Is het straks mogelijk om zonder dividendbelasting uit te keren naar de Antillen (bijvoorbeeld Curaçao), om vervolgens vanuit daar onbelast uit te kunnen keren naar de rest van de wereld?

De leden van de PvdA-fractie constateren dat de voorstellen in de brief bij elkaar tot EUR 30 miljoen derving kennen. Deze dekking zal worden gevonden in het domein van het bedrijfsleven. Kan de regering bevestigen dat dit niet wordt gevonden in maatregelen die arbeid duurder maken, zoals de WW-premie of andere werkgeverslasten op arbeid?

Is het mogelijk om de door de NOB aangedragen praktijkvoorbeelden over het belang van de coöperatie met de Kamer te delen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van het CDA

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de Staatssecretaris over coöperaties en dividendbelasting. Deze leden hebben hier nog enkele vragen over.

De Staatssecretaris schrijft dat het kabinet voornemens is de houdstercoöperaties inhoudingsplichtig te maken voor de dividendbelasting. Tegelijkertijd vermeldt de Staatssecretaris dat een inhoudingsvrijstelling van toepassing zal zijn, in ondernemingsstructuren waarin geen sprake is van misbruik. De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris wat hier nu precies wordt voorgesteld. Wordt slechts een deel van de houdstercoöperaties inhoudingsplichtig? Of is volgens de Staatssecretaris bij houdstercoöperaties altijd sprake van (ondernemings)structuren waarin sprake is van misbruik? Wat zijn de gevolgen van dit voorstel voor het Nederlandse vestigingsklimaat? De leden van de CDA-fractie kunnen zich voorstellen dat er significante gevolgen zijn, terwijl het alleen aanpakken van misbruik geen gevolgen zou hebben voor het Nederlandse vestigingsklimaat.

Verder wenst het kabinet een inhoudingsvrijstelling voor deelnemingsverhoudingen waarbij de moedermaatschappij gevestigd is in een land waar Nederland een belastingverdrag mee heeft gesloten en bovendien geen sprake is van misbruik. Kan de Staatssecretaris een voorbeeld geven (inclusief grafische weergave) van dividendstromen die door de beoogde wijziging onder de inhoudingsvrijstelling zullen vallen? Deze uitbreiding heeft een budgettaire derving van € 30 miljoen, waarvoor de dekking gezocht wordt binnen het domein van het bedrijfsleven. De leden van de CDA-fractie vragen de Staatssecretaris aan welke dekking gedacht wordt.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de PVV

De leden van de fractie van de PVV hebben kennisgenomen van dit voorstel. Deze leden hebben de volgende vragen, aan- en/of opmerkingen.

Op blz. 1–2 staat «Het kabinet heeft in de brief van 27 mei 2016 aangegeven dat er naar zijn mening geen grond bestaat voor het verschil in inhoudingsplicht voor de dividendbelasting tussen NV's/BVs enerzijds en coöperaties die niet voor hun oorspronkelijke doel worden benut anderzijds.» Wat verstaat het kabinet nu precies onder «coöperaties die niet voor hun oorspronkelijke doel worden benut»?

Op blz. 2 staat: «NV's/BV's zijn in beginsel inhoudingsplichtig voor de dividendbelasting terwijl een coöperatie, ook als die niet voor zijn oorspronkelijke doel wordt benut maar als houdstercoöperatie in internationale structuren wordt gebruikt, al bij voorbaat uitgezonderd is van inhoudingsplicht (behalve in misbruiksituaties).» Klopt het dat er dus alleen sprake is van een probleem als de coöperatie worden gebruikt als houdstercoöperatie in internationale structuren?

Klopt het dat de coöperatie niet inhoudingsplichtig is voor de dividendbelasting omdat deze gezien wordt als een verlengstuk van een onderneming en niet als een onderneming «an sich»?

Op blz. 2 geeft de Staatssecretaris aan dat de coöperatie tegenwoordig ook gebruikt worden door zzp-ers om hun krachten te bundelen. Heeft het kabinet hier een probleem mee?

Op blz. 3 staat «Grote coöperaties hebben door fusies en schaalvergroting in de afgelopen decennia steeds meer behoefte gekregen aan eigen vermogen buiten de leden om.» Is het kabinet van mening dat in een dergelijke situatie de coöperatie niet de gewenste vorm is om «een onderneming» in te drijven omdat deze te ver van de leden af komt te staan en de «verlengstuk- gedachte» derhalve niet goed meer uit de verf komt? Heeft het kabinet ook een visie over de governance in dergelijke structuren, met name de invulling van de eigenaarsrol?

Klopt het dat er alleen sprake is van een zogenaamd «misbruik» als er sprake is van internationale structuren? Klopt het dat er geen sprake van misbruik als er sprake is van louter nationale structuren?

Artikel 2:53 BW geeft de mogelijkheid aan een coöperatie om niet zelf het bedrijf ten behoeve van haar leden uit te oefenen. De coöperatie mag ook een deel van of het gehele coöperatieve bedrijf ook door één of meer andere rechtspersonen (bijvoorbeeld dochter-BV's) laten uitvoeren. Een coöperatie behartigt dan de stoffelijke belangen van haar leden op indirecte wijze. De coöperatie zelf valt dan niet meer samen met de coöperatieve onderneming. Is het niet dat deze uitbreiding nu juist aanleiding geeft tot de geschetste problemen? Is het dan ook niet dat de oplossing gezocht moet worden in het civiele recht en niet in het fiscale recht om de geschetste problemen op te lossen?

Klopt het dat het Nederland streeft er in zijn algemeenheid naar in belastingverdragen een 0%-tarief voor de dividendbelasting in ondernemingsstructuren af te spreken?

De coöperatie blijkt een aantrekkelijke rechtsvorm in internationale structuren omdat de coöperatie in beginsel niet inhoudingsplichtig is voor de dividendbelasting. Indien de coöperatie deel uitmaakt van een zogenoemde ondernemingsstructuur kunnen winsten zonder inhouding

van dividendbelasting worden uitgekeerd, zonder dat daarvoor een beroep nodig is op een belastingverdrag. Is de coöperatie niet de ideale juridische structuur om nu juist het bovenstaande beleid vorm te geven?

Klopt het dat door het gebruik van een coöperatie wordt discussie voorkomen over de toepassing van een verdrag indien het 0% tarief bijvoorbeeld is gekoppeld aan de toepassing van limitation of benefits-bepalingen (LOB-bepalingen)? Dan wat is hier nu het probleem?

Op blz. 5 staat «In deze gevallen is niet zo zeer sprake van misbruik of anders gezegd, het ontgaan van belastingheffing, maar wel van oneigenlijk gebruik door het kiezen voor de meest eenvoudige weg om niet tegen dividendbelasting aan te lopen en het voorkomen van administratieve lasten.» Kan de Staatssecretaris nu eens duidelijk aangeven waarom dat er geen sprake is van misbruik? Maar dat er wel sprake is van oneigenlijk gebruik omdat de meest eenvoudige weg wordt gekozen om niet tegen dividendbelasting aan te lopen en én passant nog even administratieve lasten worden voorkomen. Waar zit nu eigenlijk dat oneigenlijk gebruik in? Is dat in het zeker maken dat er, conform het regeringsbeleid geen dividendbelasting wordt ingehouden in onderneming situaties, maar dat het te eenvoudig en te goedkoop is?

Volgens het kabinet zou in deze gevallen de keuze voor een kapitaalvennootschap meer voor de hand moeten liggen zonder daarbij te moeten aanlopen tegen een (onbedoelde) heffing van dividendbelasting. De keuze voor de coöperatie vindt immers niet plaats op basis van het coöperatieve gedachtegoed, maar is gedreven door fiscale motieven. Kan nog eens uitgelegd worden waarom we nu voor die kapitaal vennootschap moeten kiezen en dan nog eens tegen een onbedoelde heffing van de dividendbelasting aanlopen terwijl dit eenvoudig via de coöperatie kan worden voorkomen?

Op blz. 5 wordt de keuze gemaakt om houdster-coöperaties die in internationaal verband werken belastingplichtig te maken voor de dividendbelasting. Is niet via een civielrechtelijke weg te bereiken dat deze coöperaties niet opgericht kunnen worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van D66

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het voorstel tot wijziging van het internationaal fiscaal (verdrags)beleid en hebben hier nog enkele vragen over.

De leden van de D66-fractie delen de waarde die de Staatssecretaris hecht aan een goed vestigingsklimaat in Nederland. Kan de Staatssecretaris aangeven wat de verwachte gevolgen van deze wijziging voor het vestigingsklimaat zullen zijn? De leden constateren verder dat de voorgestelde maatregel vergelijkbaar is met maatregelen die door België en Denemarken zijn genomen. Kan de Staatssecretaris de effecten van de betreffende maatregel in die landen toelichten, in het algemeen en voor het vestigingsklimaat?

De leden zijn positief over het uitgangspunt dat de winst wordt belast waar de waarde is gecreëerd. De Staatssecretaris geeft aan dat aan dit uitgangspunt wordt voldaan door geen dividendbelasting te heffen in deelnemingsverhoudingen. Maar, stelt de Staatssecretaris, er moet dan wel sprake zijn van een ondernemingsketen. Kan de Staatssecretaris toelichten wat hier precies onder wordt verstaan en hoe wordt gecontroleerd dat er daadwerkelijk sprake is van een ondernemingsketen?

De leden van de D66-fractie vragen de Staatssecretaris toe te lichten hoe de minimumgrens van aanmerkelijk belang van 5% voordat dividendbelasting betaald moet worden tot stand is gekomen? Waarom is er niet gekozen voor een ander aandeel? Kan de Staatssecretaris toelichten of coöperaties geen nieuwe constructies kunnen bedenken waarbij deze minimumeis niet gehaald wordt en dividendbelasting ontdoken wordt?

De leden delen daarnaast het uitgangspunt dat reële coöperaties niet geraakt moeten worden door deze maatregel. Kan de Staatssecretaris garanderen dat er geen reële coöperaties zijn met organisatiestructuren waardoor door deze maatregel onterecht dividendbelasting betaald moet worden?

Daarnaast vragen de leden of de belastingverdragen met de landen waar nog geen nultarief geldt zullen worden gewijzigd naar aanleiding van dit voorstel? Zo ja, om welke verdragen gaat dit? En kan de Staatssecretaris toelichten waarom tarieven in verdragen waar nu nog geen nultarief geldt wel of niet worden aangepast?

Het belang van een goede uitvoerbaarheid van de regeling door de Belastingdienst, wordt door de leden onderschreven. Kan de Staatssecretaris aangeven hoe de Belastingdienst de implementatie en uitvoerbaarheid van deze regeling op dit moment voor zich ziet? Welke uitvoeringskosten brengt de regeling met zich mee?

De leden merken op dat de Staatssecretaris nog geen dekking heeft voor het, hetzij beperkte, negatieve budgettaire effect van deze maatregel. De leden constateren dat deze dekking gezocht wordt in het domein van het bedrijfsleven. Kan de Staatssecretaris aangeven wat de opties en mogelijkheden zijn en waar de voorkeur van de Staatssecretaris naar uit gaat?

Vragen en opmerkingen van de heer Van Vliet

De heer Van Vliet bedankt de Staatssecretaris voor de brief inzake de behandeling van coöperaties in de dividendbelasting. De voorgestelde aanpassingen lijken niet alleen logisch in het licht van de groeiende populariteit van de coöperatie als ondernemingsvorm maar ze worden ook gesteund door de belangrijkste vertegenwoordigers uit het veld.

Het streven is om dit wetsvoorstel uiterlijk per 1 januari 2018 in werking te laten treden. De heer van Vliet ziet daarbij nog wel uit naar de precieze uitwerking van de antimisbruikbepalingen bij de inhoudingsvrijstelling richting derde landen. Kan de Staatssecretaris al een indicatie geven wanneer deze uitwerking beschikbaar komt?

Ten behoeve van de transparantie in het algemeen en de brede toegankelijkheid van deze fiscale aanpassingen in het bijzonder, heeft de heer Van Vliet nog wel een verzoek. Is de Staatssecretaris bereid om de voorgestelde aanpassingen visueel inzichtelijk te maken met behulp van (stroom)schema's van oude en de nieuwe situatie op basis van veelvoorkomende praktijksituaties?